

suvarma sistemi bütün sahədə suvarma suyunun və qida elementlərinin maksimum bərabər paylanmasına nail olmağa imkan verir;

- suvarılan sahənin səthinin məhdud nəmləndirilməsi kənd təsərrüfatı maşınlarının işlənməsinə mane olmur. Suvarmadan sonra torpağın qurumasını gözləməyə ehtiyac yoxdur, müvafiq surətdə bütün aqrotexniki tədbirləri suvarma ilə eyni zamanda və optimal müddətdə aparmaq mümkündür. Bu, əməyin daha yaxşı təşkilinə və maşınlardan istifadənin ritmikliyə imkan yaradır;

- damcılı suvarmada suyun səthi axınının olmaması torpağın su eroziyası imkanını aradan qaldırır, ona görə də suvarmanın bu növündən hətta sərt yamaclarda, düzəldilməmiş sahələrdə, düzgün formalı olmayan sahələrdə və s. istifadə etmək mümkündür;

- suvarma suyunun birdəfəlik kiçik dozaları eyni zamanda böyük sahələrdə suvarılma aparılmasına imkan verir;

- ləklərin arası quru qaldığı üçün əlaq bitkiləri ilə mübarizə asanlaşır. Bundan başqa, əlavə əmək sərf etmədən suvarma sistemi vasitəsilə (suvarma suyu ilə) herbisidlərin tətbiqinə imkan yaranır;

- bitkilərin kök zonasında torpağın nəmliyinin daima saxlanması sayəsində bu zonada suda həll olunan duzların qatılığı azalır ki, bu da bir tərəfdən, tərkibində çoxlu miqdarda duzlar olan suvarma suyundan istifadə etməyə, digər tərəfdən, bu suvarma

növünün şoranlaşmaya meyilli torpaqlarda tətbiqinə imkan verir. Suvarma normalarının dəqiq dozalaşdırılması sayəsində qrup sularının səviyyəsinin yüksəlməsi və torpaqların ikinci şoranlaşması qorxusu yaranır;

- damcılı suvarmada bitkilərin kütləsinin və meyvələrin islanması baş vermir ki, bu da (yağış yağdırılmasından fərqli olaraq) xəstəliklərin qarşısının alınmasında və yüksək keyfiyyətli məhsul əldə olunmasında çox mühüm əhəmiyyətə malikdir;

- damcılı suvarılması (yağış yağdırılmasından fərqli olaraq) boru kəmərlərində yüksəldilmiş iş təzyiqi tələb etmir, bu isə suvarma aparılmasında nasos aqreqlərinin tətbiq edilməməsinə və istismar məsrəfləri xərclərinin azaldılmasına imkan yaradır.

Faiq Nadirov,
kənd təsərrüfatı elmləri namizədi

İkinci Kənd Təsərrüfatının İnkişafı və Kreditləşdirilməsi Layihəsi

“Masallı Regional Məsləhət Mərkəzinin fəaliyyəti”

Layihə Dünya Bankının vəsaiti ilə Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında *Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi* tərəfindən maliyyələşdirilir.

İcraçı: Aqro-Məsləhət Qeyri Hökumət Təşkilatı

**Ünvan: Bakı, C. Cabbarlı, 40.
Tel/Faks: 4978188; 5967018.**

“Köser” mətbəəsində çap olunmuşdur. Sayı 3250.

DAMCILI SUVARMA - BU NƏDİR ?

Damcılı suvarma kənd təsərrüfatı bitkilərinin suvarılmasının nisbətən yeni üsuludur. Bu üsul təzyiqliq altında daimi paylayıcı qovşağın olması ilə xarakterizə edilir və bitkiləri onların suya olan tələbatına dəqiq müvafiq gələn aramsız, yaxud tez-tez suvarmanın həyata keçirilməsinə imkan verir.

Damcılı suvarma, demək olar ki, universal istifadəyə malikdir, o, başqa suvarma üsullarının istifadə olunmasının mümkün, yaxud əlverişli olmadığı yerlərdə tətbiq edilir:

- **mürəkkəb relyefdə və sahənin böyük meyilliyində (45 dərəcə və yuxarı);**

- **uzunmüddətli quraqlıq və daimi güclü küləklər olan rayonlarda;**

- **yerli su mənbələrinin nisbətən məhdud miqdarda mövcudluğu şəraitində;**

- **az güclü və çox aşağı, yaxud yuxarı hiqroskopikliyə malik olan torpaqlarda;**

- **şorlaşmaya meyilli olan torpaqlarda;**

- **tərkibində çoxlu miqdarda duzlar həll olunmuş sudan suvarmadan ötrü istifadə edilməsində.**

Ənənəvi suvarma üsullarından istifadə zamanı (səthi və yağış yağdırmaqla) suvarmalar arasındakı fasilə adətən bir neçə gündən iki həftəyədək və daha çox davam edir. Bu halda torpağın nəmliyi suvarmadan dərhal sonra həddindən artıq, suvarma dövrləri arasında isə tam qurumağa doğru gedir. Bitkilərin kökləri bu gərinliyi dəf etməli və belə şəraitdə sudan və qida maddələrindən istifadə etməkdən ötrü çox

böyük miqdarda enerji sərf etməli olur. Bu səmərəsiz enerji itkiləri bitkilərin boy və inkişafında neqativ rol oynayır. Damcı suvarması zamanı, bitkilərin suya tələbatına müvafiq olaraq, torpaqda optimal nəmliyi saxlamaqla və bitkilərə həmin anda tələb edilən nəmliyi və lazımi miqdar qida maddələrini asanlıqla əldə etməyə imkan verilməsini nizamlamaq olur. Beləliklə, qənaət olunmuş enerji tamamilə bitkilərin boy və inkişafına sərf edilir. Damcı suvarılması hesabına əlavə məhsul adətən meyvə bitkilərində və üzümlüklərdə 20-40%-ə, tərəvəz bitkilərində isə 50%-ə çatır (bu halda tərəvəzlərin yetişməsi 5-10 gün tezləşir).

Əslində, damcılı suvarma sistemləri bitkilərin suvarılması və qidalanmasının bütün proseslərini avtomatlaşdırmağa imkan verir ki, bu da öz növbəsində, əmək sərfinə xeyli qənaət edilməsinə gətirib çıxarır.

Sudan daha qənaətlə istifadə olunması imkanı damcılı suvarmanın ən başlıca müsbət xüsusiyyətlərindən biridir. Damcılı suvarma sistemlərindən istifadə zamanı digər suvarma üsulları ilə müqayisədə suya qənaət 20-80% təşkil edir. Bu qənaətin miqdarı iqlim şəraitindən, bitkilərin növündən, torpaqların tipindən, suvarma sisteminin özünün texniki xüsusiyyətlərindən asılıdır və adətən aşağıdakıların hesabına əldə olunur:

- **suvarma rejimi, bunda suvarma norması ilə bitkilərin sudan istifadə miqdarı arasında uyğunluğa nail olunur;**

- **suyun «ünvana» verilməsi, yəni bitkilərin kökünə verilməsi sayəsində suvarılan sahənin məhdudlaşması;**

- **suvarılan sahənin bir hissəsinin quru qalması nəticəsində torpaq sahəsi səthindən buxarlanan nəmliyin miqdarının azalması;**

- **suyun səthi axınının və onun dərin qatlara süzülməsinin yoxluğu;**

- **sudan istifadədə mədəni bitkilərin rəqibləri olan əlaqların inkişafının məhdudlaşdırılması;**

- **yağış yağdırmada müşahidə edilən bitkilərin yarpaqlarından suyun buxarlanmasının və suvarma suyunun dağılmasının qarşısının alınması.** Damcı suvarılmasında torpaq qatının yalnız kiçik faizi, yəni köklər olan zona nəmləndirilir. Bu zaman torpağın qalan hissəsi quru qalır, lakin bu o demək deyildir ki, su sərfinin azaldılması bitkilərin lazım olan nəmlikdən məhrum edilməsi hesabına baş verir. Əksinə, bu suvarma üsulunda nəmlikdən faydalı istifadə əmsalı səthi suvarmadan fərqli olaraq 95%-dən yuxarı təşkil edir. Bu əmsal səthi suvarmada 5%, yağış yağdırmada isə təxminən 65% təşkil edir.

Yuxarıda göstərilən üstünlüklərdən əlavə, damcılı suvarmanın bir sıra digər müsbət tərəfləri də vardır:

- damcılı suvarma suvarma suyu ilə gübrələrin verilməsini təmin etməyə imkan verir;

- düzgün layihələndirilmiş damcılı